

УДК 911.3:331.5(477.82)

Юрій Пасевич

ЗАСТОСУВАННЯ ФАКТОРНОГО АНАЛІЗУ В ДОСЛІДЖЕННІ РИНКУ ПРАЦІ ПРИКОРДОННОГО РЕГІОНУ (НА ПРИКЛАДІ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

У статті, на основі узагальненої та систематизованої статистичної інформації, здійснено факторний аналіз чинників ринку праці Волинської області. Визначено та проаналізовано якісні ознаки основних чинників які впливають на ринок праці регіону. Виявлено та обґрунтовано територіальні відмінності та особливості ступеня прояву чинників ринку праці. Проведено класифікацію адміністративних районів та міст області за ступенем та специфікою прояву чинників. Здійснено картографування отриманих результатів дослідження.

Ключові слова: ринок праці, чинник ринку праці, зайнятість, безробіття, заробітна плата, прикордонне положення, Волинська область.

Юрій Пасевич. ПРИМЕНЕНИЕ ФАКТОРНОГО АНАЛИЗА В ИССЛЕДОВАНИИ РЫНКА ТРУДА ПОГРАНИЧНОГО РЕГИОНА (НА ПРИМЕРЕ ВОЛЫНСКОЙ ОБЛАСТИ). В статье, на основе обобщенной и систематизированной статистической информации, осуществлен факторный анализ факторов рынка труда Волынской области. Определены и проанализированы качественные признаки основных факторов, которые влияют на рынок труда региона. Выявлены и обоснованы территориальные отличия и особенности степени проявления факторов рынка труда. Проведена классификация административных районов и городов области по степени и специфике проявления факторов. Осуществлено картографирование полученных результатов исследования.

Ключевые слова: рынок труда, фактор рынка труда, занятость, безработица, заработная плата, пограничное положение, Волынская область.

Yuriy Pasevich. APPLICATION OF FACTOR ANALYSIS IS IN MARKET OF LABOUR RESEARCH FRONTIER REGION (ON EXAMPLE OF VOLYN AREA). In the article, on the basis of the generalized and systematized statistical information, the factor analysis of factors of labour-market of the Volyn area is carried out. Certainly and the quality signs of basic factors are analysed that influence to the market of labour of region. Territorial differences and features of degree of display of factors of labour-market are educed and reasonable. Classification of administrative districts and cities of area is conducted on a degree and specific of display of factors. Mapping of the got results of research is carried out.

Keywords: labour-market, factor of labour-market, employment, unemployment, salary, frontier position, Volyn area.

Постановка наукової проблеми та її значення. Дослідження соціально-економічних процесів окремого регіону має важливе теоретичне та практичне значення, оскільки дає можливість виявити передумови негативних соціальних явищ, таких як вимушена неповна та неофіційна зайнятість, приховане безробіття, трудова міграція, зниження престижності праці окремих професій, низький рівень оплати праці та інші. Проведення факторного аналізу дає можливість визначити чинники з найбільшим впливом на ринок праці, виявити особливості та ступінь їх територіального прояву, а також окреслити показники які доцільно використовувати при оцінці у цілому соціально-економічної ситуації окремого регіону. У практичному відношенні, результатами такого дослідження є виявлення передумов негативних процесів на регіональному та локальному ринках праці області, що у подальшому сприятиме впровадженню механізмів регулювання ринку праці.

Аналіз останніх досліджень з цієї проблеми. Ринок праці як суспільно-територіальна система у наш час усе частіше виступає об'єктом дослідження науковців. На нашу думку, важливе значення у дослідженні ринку праці, різного роду процесів та їх передумов, мають наукові доробки зарубіжних вчених, зокрема вивченню російського ринку праці приділив увагу А.В. Кашепов [3], дослідженню специфіки ринку праці в регіоні приділила увагу А.Г. Пухова [7].

Серед українських науковців, у роботах яких здійснено аналіз ринку праці окремого регіону слід відмітити таких науковців як О.В. Безпала, що

дослідила ринок праці столичного економічного регіону [1], у роботах В.С. Сайчук приділено увагу регіональному ринку праці Хмельницької області у контексті суспільно-географічного дослідження [8], Ю.Ю. Заволока спрямувала увагу на суспільно-географічні дослідження використання трудового потенціалу в регіоні [2].

Наразі чинники ринку праці Волинської області досліджено не достатньо. Проблеми на ринку праці області частково досліджили О.М. Черчик, яка приділила увагу дослідженням трудових ресурсів регіону [10], Е.В. Мисковець – дослідженню функціонування регіонального ринку праці Волинської області [5], А.М. Колосюк – аналізу соціально-трудова відносин на ринку праці Волинської області [4]. У працях О.У. Хомри досліджено ринок праці західного прикордоння України, зокрема виявлено територіальні відмінності ситуації [9].

Формулювання мети та завдань статті. Метою статті є визначення чинників ринку праці регіону, виявлення особливостей та ступеня їх територіального прояву.

Для досягнення даної мети поставлені такі завдання:

- на основі показників соціально-економічного характеру, розрахувати матрицю факторних навантажень з метою визначення основних чинників ринку праці;

- визначити факторні ваги для встановлення територіальних відмінностей ступеня прояву чинників;

- провести класифікацію адміністративних районів та міст області за ступенем та специфікою прояву чинників;

- здійснити картографування отриманих результатів дослідження.

Методи дослідження. У нашому дослідженні ми використали ряд загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, а саме описовий метод – для пояснення ступеня впливу окремих факторів на локальному рівнях, статистичний метод використаний при формуванні інформаційної (статистичної) бази дослідження, метод математичного (факторного) аналізу – з метою визначення основних чинників ринку праці регіону, метод структурного аналізу, при визначенні специфіки кожного із п'яти основних чинників, метод класифікації і типізації, а також картографічний при проведенні територіальної диференціації чинників.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів. Ринок праці Волинської області, як і будь-якого іншого регіону, формується під впливом цілого ряду чинників. На нашу думку, *чинники ринку праці*, з огляду на їх визначення у сучасній науковій літературі, це сукупність умов та обставин які впливають на процеси пов'язані з формуванням, функціонуванням (включаючи управління) ринку праці, які в результаті своєї дії визначають його специфіку.

У нашому дослідженні, для виявлення зв'язків та статистичної залежності між головними соціально - економічними показниками та їх ступінь прояву на ринок праці, ми використали метод факторного аналізу. Це один із математичних методів багатовимірної аналізу який, на основі матриці вихідних даних, дозволяє зменшити кількість показників (змінних), визначити їх взаємозв'язки та виокремити групи об'єктів близьких за своїм впливом на досліджуваний процес, ознак які називаються – *фактори*.

Для дослідження чинників які впливають на ринок праці у цілому Волинської області, на основі статистичних даних за 2012 рік, ми обрали 27 показників демографічного, соціально – економічного характеру та показників ринку праці: V_1 – кількість постійного населення, *осіб*; V_2 – народжуваність, *на 1000 осіб*; V_3 – смертність, *на*

1000 осіб; V_4 – кількість міського населення, *осіб*; V_5 – кількість сільського населення, *осіб*; V_6 – густина населення, *осіб/км²*; V_7 – міграційний приріст, *на 1000 осіб*; V_8 – міграційне скорочення, *на 1000 осіб*; V_9 – кількість суб'єктів (ЄДРПОУ); V_{10} – прямі іноземні інвестиції, *(тис.дол.США)*; V_{11} – забезпеченість населення житлом, *у середньому на 1 особу/м²*; V_{12} – кількість діючих сільськогосподарських підприємств; V_{13} – продукція сільського господарства в районах, *у постійних цінах млн.грн*; V_{14} – обсяги експорту товарів, *(тис.дол.США)*; V_{15} – обсяги імпорту товарів, *(тис.дол.США)*; V_{16} – вантажооборот автомобільного транспорту, *млн/Ткм*; V_{17} – оптовий товарооборот, *млн.грн*; V_{18} – роздрібний товарооборот, *млн.грн*; V_{19} – обсяг реалізованих послуг у розрахунку на одну особу, *грн*; V_{20} – кількість громадян не зайнятих трудовою діяльністю, які перебували на обліку в державній службі зайнятості, *осіб*; V_{21} – потреба підприємств у працівниках на заміщення вільних робочих місць, *осіб*; V_{22} – навантаження на одне вільне робоче місце (вакансію), *осіб*; V_{23} – середньомісячна номінальна заробітна плата працівників, *грн*; V_{24} – населення у віці молодшому за працездатний, *осіб*; V_{25} – населення у працездатному віці, *осіб*; V_{26} – населення у віці молодшому за працездатний, *осіб*; V_{27} – безробітні зареєстровані в державній службі зайнятості, *осіб* [5]. Усі розрахунки проводилися за допомогою програми Statistica 6.0. Частина статистичних показників, таких як V_{14} , V_{15} , V_{19} отримана шляхом обрахунків.

Спочатку було визначено факторні навантаження оптимальної кількості чинників шляхом обрахунку дисперсії. Для цього ми використали підхід «інтерпретацію і інваріантності». Його зміст полягає у виділенні головних чинників по мірі можливості їх пояснення, не залежно від кількості значущих показників навантажень. Окрім такого критерію слід враховувати правило, за яким при визначенні кількості чинників кумулятивний відсоток дисперсії повинен складати не менше 75 % тобто $\frac{3}{4}$. У нашому випадку доцільним є визначення 5 чинників із сумарною часткою у загальній дисперсії 91 % (табл. 1).

Таблиця 1

Основні показники факторного аналізу

Чинник	Абсолютне значення дисперсії	Загальна дисперсія, %	Кумулятивна дисперсія	Кумулятивний %
I	16,33207	60,48914	16,33207	60,48914
II	3,19741	11,84226	19,52948	72,33140
III	2,16618	8,02287	21,69565	80,35428
IV	1,65536	6,13095	23,35101	86,48522
V	1,24103	4,59642	24,59204	91,08165

Для більш якісного виявлення набору основних чинників використавши варімаксний (varimax) спосіб ми здійснили процедуру обертання осей координат і отримали наступні результати (табл. 2). Наступним завданням було визначення набору показників, які формують кожен із п'яти факторів, проте варто зазначити, що показники значення

дисперсії яких менше 0,7 та більше (- 0,7) при аналізі фактору не враховуються.

З огляду на те, які показники складають кожен із чинників ми визначили їх специфіку. Так, **I чинник**, дисперсія якого склала 14,0%, а її внесок у сумарну дисперсію – 51,9%, можна розглядати як *соціально-економічний*, який формує регіональний

ринок праці. До нього увійшли показники демографічного та соціально-економічного блоку, а також показники ринку праці: кількість постійного населення (з абсолютним значенням дисперсії (0,96413), кількість міського населення (0,89144), густота населення (0,68589), кількість суб'єктів ЄДРПОУ (0,97592), прямі іноземні інвестиції (0,83406), обсяги експорту товарів (0,83063), обсяги імпорту товарів (0,94207), вантажооборот автомобільного транспорту (0,97203), оптовий товарооборот (0,97199), роздрібний товарооборот (0,95543), кількість громадян не зайнятих трудовою діяльністю, які перебували на обліку в державній

службі зайнятості (0,83378), потреба підприємств у працівниках на заміщення вільних робочих місць (0,82518), населення у віці молодшому за працездатний (0,94392), населення у працездатному віці (0,95920), населення у віці старшому за працездатний (0,92352) та безробітні зареєстровані в державній службі зайнятості (0,91657). Враховуючи набір різних за своїм змістом показників можна зробити висновок, що перший чинник є основним, оскільки тут мають місце такі складові як кількісний та якісний склад населення регіону, його економічна активність, основні складові показники ринку праці, торгівля та інвестиції.

Таблиця 2

Матриця факторних навантажень

Показники	Чинник I	Чинник II	Чинник III	Чинник IV	Чинник V
V ₁	0,96413	0,178678	-0,030773	0,143961	-0,058202
V ₂	-0,13563	-0,035864	-0,071755	-0,005990	-0,916147
V ₃	-0,49646	-0,517929	-0,099903	-0,554291	0,259624
V ₄	0,89144	0,356901	0,087263	0,109800	0,213260
V ₅	-0,16899	-0,570214	-0,170742	0,040288	-0,740655
V ₆	0,68589	0,450317	0,164143	0,279993	0,421017
V ₇	0,27519	-0,026376	0,924076	0,088720	0,137092
V ₈	0,00348	-0,045004	0,972586	-0,051421	0,028256
V ₉	0,97592	0,097597	0,064997	0,027814	0,128012
V ₁₀	0,83406	0,125496	-0,013352	0,249337	0,298659
V ₁₁	-0,27810	-0,821596	-0,013521	-0,316521	0,103026
V ₁₂	-0,11292	-0,927409	0,137550	0,114961	-0,110980
V ₁₃	-0,19122	-0,890522	-0,028107	-0,006002	-0,283652
V ₁₄	0,83063	-0,064786	0,188391	0,254927	-0,005677
V ₁₅	0,94207	0,039615	0,100309	0,171510	0,133356
V ₁₆	0,97203	0,017471	0,115750	0,071204	0,013913
V ₁₇	0,97199	0,086356	0,065412	0,016490	0,118809
V ₁₈	0,95543	0,206594	0,052101	0,040978	0,120189
V ₁₉	0,53548	0,399170	0,240122	0,195954	-0,045655
V ₂₀	0,83378	0,405657	0,131927	0,076562	0,201977
V ₂₁	0,82518	0,311833	0,211244	0,235576	0,303653
V ₂₂	-0,15485	0,101400	-0,037263	-0,890263	0,026911
V ₂₃	0,33080	0,370420	-0,084474	0,668426	0,238683
V ₂₄	0,94392	0,246607	-0,029721	0,150526	-0,074063
V ₂₅	0,95920	0,203583	-0,038168	0,155407	-0,028763
V ₂₆	0,92352	-0,053058	-0,068840	0,087961	-0,188448
V ₂₇	0,91657	0,264499	0,094694	0,046048	0,225906
Загальна дисперсія	14,01877	4,112778	2,114123	2,104179	2,242197
Доля загальної дисперсії	0,51921	0,152325	0,078301	0,077933	0,083044

II чинник, із дисперсією у 4,1%, і її внеском у сумарну дисперсію – 15,2%, склали такі показники як кількість сільського населення, з абсолютним значенням дисперсії (-0,570214), забезпеченість населення житлом (-0,821596), кількість діючих сільськогосподарських підприємств (-0,927409) та продукція сільського господарства (-0,890522). Враховуючи показники які формують даний чинник, його можна трактувати як *сільськогосподарський*. Для Волинської області аграрний сектор відіграє винятково важливу роль, оскільки формує досить високу зайнятість населення у сільській місцевості, частка якого складає 47,9 % від загальної кількості населення. Крім того, продукція сільського госпо-

дарства є важливою складовою як внутрішньої, так і зовнішньої торгівлі Волинської області.

III чинник – *міграційний*, оскільки сформований із таких показників як міграційний приріст, абсолютне значення дисперсії якого (0,924076) та міграційне скорочення (0,972586). Дисперсія даного чинника складає 2,1%, а її внесок у сумарну дисперсію – 7,8%. Даний чинник є вагомим у окремих прикордонних районах.

IV чинник з огляду на його складові є чинником основних показників *ринку праці* із дисперсією у 2,1%, і її внеском у сумарну дисперсію – 7,8%. Його складовими показниками є навантаження на одне вільне робоче місце, з абсолютним значенням

дисперсії (-0,890263), крім того можна врахувати показник середньомісячної номінальної заробітної плати із абсолютним значенням дисперсії (0,668426) який є близьким до критерію статистичної значущості, тому, на нашу думку, його варто врахувати. Навантаження на одне вільне робоче місце є своєрідним відображенням вільних робочих місць з одного боку, та рівня безробіття – з іншого.

Вплив V чинника визначається дією

показників демографічного блоку. Дисперсією чинника складає 2,2%, а її внесок у сумарну дисперсію 8,3%. Складовими показниками є народжуваність, абсолютне значення дисперсії якого (-0,916147) та кількість сільського населення (-0,740655).

Особливості територіального прояву чинників зумовлені історичними, природно – господарськими та соціальними умовами окремого регіону (рис. 1).

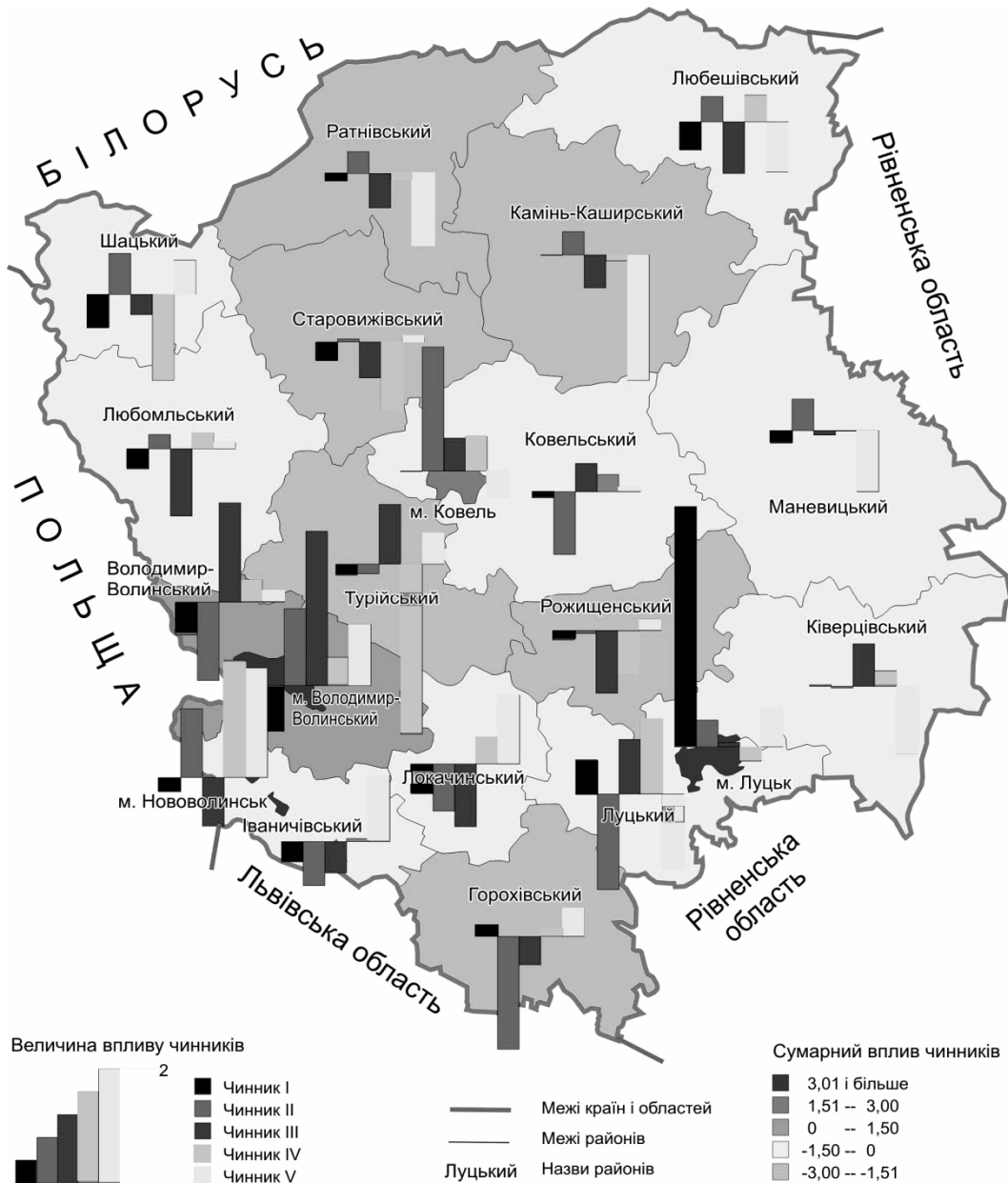

Рис. 1. Ступінь прояву чинників у цілому у Волинській області

I чинник (соціально-економічний) найбільший прояв має у м. Луцьк, Луцькому та Горохівському районах (табл. 3). Враховуючи те, які показники сформували даний чинник, то для м. Луцьк таке значення дисперсії пояснюється високою кількістю та щільністю населення, високими показниками товарообороту, порівняно з іншими

адміністративними районами та містами кращим попитом та робочу силу, великою кількістю суб'єктів господарювання. Щодо адміністративних районів, то даний чинник впливає у першу чергу у контексті наявності великої кількості робочої сили, а також певною економічною активністю у торговельній сфері.

II чинник (сільськогосподарський) найбільше проявляється у м. Володимир-Волинськ, м. Ковель, м. Нововолинськ та Камінь-Каширському районі. Якщо високий вплив даного чинника у Камінь-Каширському, Маневицькому, Ратнівському та Шацькому районах можна пояснити високою часткою сільського населення, а також сільськогосподарською спеціалізацією виробництва, то у містах, окрім високих показників забезпеченості населення житлом, варто враховувати наявність об'єктів переробки сільськогосподарської сировини і випуску готової продукції.

III чинник (міграційний) найбільший вплив має на м. Ковель, м. Володимир-Волинський, а також Володимир-Волинський, Ковельський, Луцький, Ківерцівський і Турійський адміністративні райони. Це пояснюється у першу чергу прикордонним положенням а також інтенсивністю міграційних процесів. Так, для Луцького району переважно маятникових міграцій, а для інших районів зовнішніх трудових

міграцій сезонного характеру. Найменший прояв даний чинник має у Локачинському, Любомльському та Рожищенському районах.

Дія IV чинника (ринку праці) найбільше проявляється у м. Нововолинськ, крім того у Луцькому, Локачинському та Любешівському районах. Це зумовлено високими показниками ринку праці, які формують даний чинник у цих районах. Натомість у Турійському, Старовижівському та Шацькому районах рівень прояву даного чинника є дуже низьким. Це пояснюється негативними показниками ринку праці у цих районах, а також значною віддаленістю від обласного центру з його багатогалузевим попитом на робочу силу.

V чинник (демографічний), який включає показники народжуваності та кількості сільського населення, найбільший прояв має у м. Володимир-Волинський, м. Нововолинськ, Іваничівському, Локачинському, Турійському та Шацькому районах з хорошою демографічною ситуацією.

Таблиця 3

Таблиця факторних ваг

Адміністративні райони і міста	Чинник I	Чинник II	Чинник III	Чинник IV	Чинник V
м. Луцьк	4,058887	0,44911	0,08460	-0,23094	0,65504
м. Володимир-Волинський	-0,753620	1,27861	2,61257	0,46530	1,02692
м. Ковель	-0,004973	2,07383	0,56264	0,58295	-0,45409
м. Нововолинськ	-0,230484	1,14769	-0,82227	1,96331	1,83597
Володимир-Волинський	-0,547421	-1,32716	1,67724	0,39937	0,21742
Горохівський	0,193439	-1,90556	-0,46883	0,13858	0,47206
Іваничівський	-0,351667	-0,73710	-0,51947	0,04613	1,10579
Камінь-Каширський	-0,011542	0,40140	-0,54892	-0,10951	-2,10068
Ківерцівський	0,035783	-0,01767	0,69816	0,25622	-1,12023
Ковельський	-0,114624	-1,06179	0,46809	0,29576	0,07064
Локачинський	-0,502742	-0,78024	-1,04280	0,44768	1,15708
Луцький	0,567429	-1,60249	0,92850	1,27598	-1,26095
Любешівський	-0,472306	0,41892	-0,86849	0,43689	-0,84332
Любомльський	-0,333359	0,22543	-1,12686	0,27347	0,10240
Маневицький	-0,206083	0,52578	-0,07363	-0,00428	-1,02227
Ратнівський	-0,140776	0,37077	-0,56737	-0,09285	-1,19883
Рожищенський	-0,147242	-0,04403	-1,04156	-0,69844	0,18264
Старовижівський	-0,304957	0,05534	-0,60701	-1,12375	0,08172
Турійський	-0,174572	-0,15898	0,99664	-2,86703	0,50189
Шацький	-0,559170	0,68815	-0,34124	-1,45483	0,59083

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, результати факторного аналізу показали, що у Волинській області на ринок праці впливають 5 основних чинників: соціально-економічний, сільськогосподарський, міграційний, чинник ринку праці та демографічний. Такий результат дослідження повністю відповідає історично-сформованій специфіці господарства нашої області, зокрема особливостям побуту населення, його мобільності.

Головним чинником ринку праці регіону є соціально-економічні умови, зокрема кількість населення та його густота та вікова структура, обсяги торговельного обороту, інвестиції, а також попит та пропозиція робочої сили. Високий ступінь впливу такого чинника пояснюється тим, що усі його показ-

ники є визначальними для економіки регіону. Тому соціально-економічний чинник у територіальному відношенні визначає рівень розвитку ринку праці на усіх рівнях.

Група сільськогосподарських чинників об'єднала показники якості життя сільського населення, кількості сільськогосподарських підприємств та обсягів виробництва продукції. Дія даного чинника на рівні регіону є невеликою, проте для сільської місцевості він є одним із визначальних.

До групи міграційних чинників увійшли показники міграційного приросту і скорочення населення. Наявність такого чинника відповідає загальній міграційній ситуації регіону, а саме значній ролі зовнішньої та внутрішньої (маятникової) трудової міграції у загальній структурі доходів насе-

лення.

Група чинників які характеризують безпосередньо ринок праці налічує такі показники як оплата праці та навантаження на вільні робочі місця. Для Волинської області такі показники є визначальними більшою мірою серед сільської місцевості, де попит на робочу силу і оплата праці є дуже низькою.

Остання група чинників об'єднала показники демографічного блоку, а саме народжуваність та кількість сільського населення. Значення такого чинника пояснюється високою часткою населення

яке проживає у сільській місцевості де ситуація особливо критична.

Застосування факторного аналізу у суспільно-географічних дослідженнях зокрема у дослідженні ринку праці регіону, дозволяє виявити причинно-наслідковий зв'язок між соціально-економічними процесами та явищами. Результати нашого дослідження, можуть бути використані у процесі реалізації державної політики на ринку праці Волинської області.

Список використаних джерел:

1. Bezpala O.V. *Osoblyvosti rozvytku rynku praci stolychnoho suspilno-geografichnoho rayonu: avtoref. dys. na здобuttya nauk. stupenya kand. geogr. nauk: spec. 11.00.02 «Ekonomiczna ta socialna geografiya»* / Bezpala O.V. – К., 2009. – 25 s. [Безпала О.В. Особливості розвитку ринку праці столичного суспільно-географічного району: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. геогр. наук: спец. 11.00.02 «Економічна та соціальна географія» / Безпала О.В. – К., 2009. – 25 с.]
2. Zavaloka Yu.Yu. *Suspilno-geografichni aspekty vykorystannya trudovoho potencialu Kharkivskoyi oblasti: avtoref. dys. na здobuttya nauk. stupenya kand. geogr. nauk: spec. 11.00.02 «Ekonomiczna ta socialna geografiya»* / Zavaloka Yu.Yu. – Kyiv, 2008. – 16 s. [Заволока Ю.Ю. Суспільно-географічні аспекти використання трудового потенціалу Харківської області: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. геогр. наук: спец. 11.00.02 «Економічна та соціальна географія» / Заволока Ю.Ю. – Київ, 2008. – 16 с.]
3. Kashepov A.V. *Rosсыyskiy rynek truda: problemy formirovaniya i perspektivy* / A.V. Kashepov // *Obshchestvo i ekonomika*. – 1997. – № 7-8. – S. 94-108 [Кашепов А.В. Российский рынок труда: проблемы формирования и перспективы / А.В. Кашепов // *Общество и экономика*. – 1997. – № 7-8. – С. 94-108].
4. Kolosyuk A.M. *Analiz socialno-trudovykh vidnosyn na rynku praci Volynskoyi oblasti* / A.M. Kolosyuk // *Naukovyy visn. Volyn. nac. un-tu im. Lesi Ukrayinky. Seriya: Geografichni nauky*. – 2010. – № 5. – S. 113-117 [Колосюк А.М. Аналіз соціально-трудоу відносин на ринку праці Волинської області / А.М. Колосюк // *Науковий вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Серія: Географічні науки*. – 2010. – № 5. – С. 113-117].
5. Myskovets E.V. *Analiz peredumov efektyvnoho funkcionuvannya regionalnoho rynku praci z ohlyadu na zminy haluzevoyi struktury (na prykladi Volynskoyi oblasti)* [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://archive.nbuv.gov.ua> [Мисковець Е.В. Аналіз передумов ефективного функціонування регіонального ринку праці з огляду на зміни галузевої структури (на прикладі Волинської області) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://archive.nbuv.gov.ua>].
6. *Ofitsiynij sayt Derzhavnoho komitetu statystyky Ukrayiny* [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.ukrstat.gov.ua> [Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>].
7. Pukhova A.G. *Geograficheskiye aspekty formirovaniya rynku truda Nizhegorodskoy oblasti v novykh ekonomicheskikh usloviyakh: avtoref. dys. na soiskaniye nauch. stepeni kand. geogr. nauk: spec. 25. 00.24 – «ekonomicheskaya, socialnaya i politicheskaya geografiya»* / Pukhova A.G. – Nizhniy Novgorod, 2007. – 26 s. [Пухова А.Г. Географические аспекты формирования рынка труда Нижегородской области в новых экономических условиях: автореф. дис. на соискание науч. степени канд. геогр. наук: спец. 25. 00.24 – «экономическая, социальная и политическая география» / Пухова А.Г. – Нижний Новгород, 2007. – 26 с.]
8. Saychuk V.S. *Regionalnyj analiz popytu ta propozyciyi robochoyi syly na rynku praci Khmelnytskoyi oblasti* / V.S. Saychuk // *Ekonomiczna ta socialna geografiya: nauk. zb.* – К., 2012. – Вип. 1 (64). – S. 219-228. [Сайчук В.С. Регіональний аналіз попиту та пропозиції робочої сили на ринку праці Хмельницької області / В.С. Сайчук // *Економічна та соціальна географія : наук. зб.* – К., 2012. – Вип. 1 (64). – С. 219-228].
9. Khotra O.U. *Rynek praci zachidnoho prykordonnnya Ukrayiny: terytorialni vidminnosti sytuaciyi* // *Socialno-ekonomichni doslidzhennya u perekhidnyj period: Problemy i perspektivy transkordnonnoho spivrobotnytstva v aspekti procesiv evropeyskoyi integraciyi* / NAN Ukrayiny. In-t regionalnykh doslidzhen. – L.: Lutsk RVV «Vezha» Volyn. derzh. un-tu im. Lesi Ukrayinky, 2000. – Вур. XV. – S. 273-278. [Хотра О.У. Ринок праці західного прикордоння України: територіальні відмінності ситуації // *Соціально-економічні дослідження у перехідний період: Проблеми і перспективи транскордонного співробітництва в аспекті процесів європейської інтеграції* / НАН України. Ін-т регіональних досліджень. – Л.: Луцьк РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту. ім. Лесі Українки, 2000. – Вип. XV. – С. 273-278.
10. Cherchuk L.M. *Osnovni tendenciyi rozvytku molodizhnogo segmentu rynku praci Volynskoyi oblasti ta ocinka diyevosti mekhanizmiv derzhavnoho rehulyuvannya zaynatosti* [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://archive.nbuv.gov.ua> [Черчук Л.М. Основні тенденції розвитку молодіжного сегменту ринку праці Волинської області та оцінка дієвості механізмів державного регулювання зайнятості [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://archive.nbuv.gov.ua>].

*Summary***Yuriy Pasevich. APPLICATION OF FACTOR ANALYSIS IS IN MARKET OF LABOUR RESEARCH FRONTIER REGION (ON EXAMPLE OF VOLYN AREA).**

The aim of the article is determination of factors of labour-market of region, exposure of features and degree them territorial display. Taking into account it, such tasks were set forth as, on the basis of indexes of socio-economic character, determination of basic factors of labour-market, and also exposure of territorial differences of degree of display of factors.

In research, for the exposure of connections and statistical dependence between main socially - by economic indicators and their degree of display to the market of labour, we used the method of factor analysis. It one of mathematical methods of multidimensional analysis that, on the basis of matrix of weekend of data, allows to decrease the amount of indexes (variables), define their intercommunications and distinguish the groups of objects near after the influence on the investigated process, signs that is named are factors.

Realization of factor analysis gives an opportunity to define factors with most influence on a labour-market, to educe features and degree them territorial display, and also to outline indexes that it is expedient to use for an estimation on the whole socially - economic situation of separate region.

In research, on the basis of the generalized and systematized statistical information, the factor analysis of factors of labour-market of the Volyn area is carried out. Certainly and the quality signs of basic factors are analysed that influence to the market of labour of region. Territorial differences and features of degree of display of factors of labour-market are educed and reasonable. Classification of administrative districts and cities of area is conducted on a degree and specific of display of factors. Mapping of the got results of research is carried out.

Keywords: labour-market, factor of labour-market, employment, unemployment, salary, frontier position, Volyn area.